

Leeratelier Beleidsanalyse

vierde editie

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) presenteren het Leeratelier Beleidsanalyse.

Het atelier is opgezet vanuit de gedachte dat hoogwaardig management alleen onvoldoende is voor een goed presterende overheid. Kennis over de relatie tussen kennis en beleid helpt om de beleidsontwikkeling kwalitatief te verbeteren en het leervermogen van de overheid te versterken. Vanuit deze overtuiging biedt het leeratelier (beleids)onderzoekers met enkele jaren werkervaring in en rondom de rijksoverheid een stevige aanvulling op reeds bestaande vaardigheden bij het maken van een gedegen en bruikbare beleidsanalyse en beleidsadvies.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Lange Vijverberg 4-5
2500 AE Den Haag
www.wrr.nl

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Lange Voorhout 17
2514 EB Den Haag
www.nsob.nl

Contactpersoon:

Drs. J.H. van der Spek
Leermanager
vanderspek@nsob.nl
070 3024948

1. Inleiding

Klimaatverandering, integratie, de hedwigepolder: allemaal voorbeelden van lastige kwesties waarin kennis (of juist het gebrek daaraan) van invloed is op de totstandkoming van beleid. Kennis kan het verschil maken bij de aanpak van lastige kwesties en is tegelijk zelden onbetwist, want in de 'beleveniseconomie' of 'dramademocratie' zijn beelden van grote invloed op de totstandkoming, vaststelling en uitvoering van beleid. Een beleidsanalyse kan ertoe bijdragen dat we meer te weten komen over de problemen om ons heen en kan, mits slim ingezet, een middel zijn om ongefundeerde beeldvorming te ontstijgen.

Vanuit dat perspectief heeft het Leeratelier Beleidsanalyse tot doel beleidsonderzoekers met enkele jaren werkervaring kennis over beleid en over onderzoek voor beleid aan te reiken. Het Leeratelier Beleidsanalyse geeft beleidsonderzoekers de mogelijkheid hun repertoire te verbreden door middel van reflectie en debat op en over verschillende soorten beleidsonderzoek en maakt inzichtelijk de verschillende scharnierpunten tussen beleidsonderzoekers en beleidsmakers.

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) en Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) organiseren voor de vierde maal dit leeratelier. De kracht van de samenwerking is de koppeling van de NSOB als hoogwaardig opleidingsinstituut met de WRR als hoogwaardig onderzoeksinstituut. Kenmerkend voor zowel WRR als NSOB is dat beide opereren op het snijvlak van beleid, politiek en wetenschap.

Kenmerken van het leeratelier:

- reflectie op de grondslagen van de beleidsanalyse
- variëteit in theoretische perspectieven op de verhouding tussen kennis en beleid
- aandacht voor rationele, institutionele en constructivistische benaderingen van beleid
- aandacht voor vertaling van onderzoek naar advies
- intensieve, interactieve en kleinschalige bijeenkomsten
- deelnemers versterken persoonlijke competenties door aan concrete opdrachten te werken
- gericht op de actualiteit

Resultaat van het leeratelier:

- deelnemers kunnen het domein van de beleidsanalyse beter afbakenen door hun kennis van de theoretische en methodische variëteit in de beleidswetenschap
- deelnemers ontwikkelen vaardigheden om een beleidsanalyse te laten 'landen' in de wereld van politiek en beleid
- door de intensieve samenwerking tussen deelnemers biedt de opleiding een uitgelezen mogelijkheid om van en over anderen te leren en waardevolle contacten in het werkveld op te doen

Politics is made of language, argument is central in all stages of the policy process. All political actors, like parties, the electorate, the executive, interest groups and the courts, engage in a continuous process of debate and reciprocal persuasion.

- Giandomenico Majone

2. Karakteristiek van het Leeratelier

Beleid is de uitkomst van *puzzling* – de diagnose van het (beleids-)probleem – en *powering* – het organiseren van politieke legitimiteit voor de selectie van oplossingen. Het analyseren en adviseren op de breuk van ‘powering’ en ‘puzzling’ is niet eenvoudig: de politiek is niet verplicht naar wetenschappelijke inzichten te luisteren. ‘Power is the ability to afford, not to learn’, verzuchtte de politicoloog Karl Deutsch eens.

Dat betekent niet dat de politiek niet kan luisteren. Integendeel, de politiek is ontvankelijk voor goede analyses en originele inzichten. Desondanks kunnen politieke belangen soms prevaleren boven wetenschappelijke inzichten. De beleidsanalyse vraagt onderzoekers daarom de belangen van betrokken actoren serieus te nemen, het gewicht van de geschiedenis te erkennen en te onderkennen dat wetenschap, noch politiek alles kan weten. Tegelijkertijd mag een beleidsanalist niet opgaan in deze logica van politiek en de onzekerheden van wetenschappelijke kennis. De meerwaarde van de beleidsanalyse ligt in het onafhankelijke en bruikbare perspectief op een maatschappelijk fenomeen. Dit perspectief onderscheidt zich op inhoud en bevat gelijktijdig handvatten voor politici en beleidsmakers.

Het atelier brengt de verschillende rollen en functies in kaart van een beleidsanalist die opereert op het scharnier van *puzzling* én *powering*. Er is uitgebreid aandacht voor de rol van de beleidsanalyse in een politieke context, beleid, instrumenten van de beleidsanalyse en de logica van de politiek, anderzijds staan deelnemers stil bij bijpassende (onderzoeks)vaardigheden. De toepassing daarvan verkennen deelnemers zelf via een verbindende opdracht.

De toon van het leeratelier is primair reflectief en onderzoekend en daarmee pas in tweede instantie praktisch. Er is echter ruime gelegenheid voor de deelnemers in eigen (beleids)ervaringen in te brengen in de discussies en opdrachten. Primaire vaardigheden van het doen van beleidsonderzoek, zoals het maken van een gedegen onderzoeksopzet, worden verondersteld aanwezig te zijn bij de deelnemers.

3. *Opbouw van het leeratelier*

Het leeratelier kent drie verschillende thema's. Deze worden onderling verbonden door een eindopdracht, die deelnemers aan het eind van het eerste deel ontvangen en waaraan zij gedurende het traject gezamenlijk zullen werken.

Deel 1: Een korte geschiedenis van de maakbaarheid

De beleidsanalyse ontwikkelde zich als hulpinstrument van een in vooruitgang gelovende politiek, maar is onder invloed van post-modernistisch denken haar onschuld verloren. Want, gaat de beleidsanalyse om het voorspellen van het best mogelijke beleidsinstrument, of moet zij de ambities van politici proberen te temperen? En kan de wetenschap überhaupt nog iets 'objectiefs' toevoegen, of is wetenschap enkel 'de voortzetting van politiek met andere middelen'?

Deel 2: 'Puzzling': instrumenten van de beleidsanalyse

Deelnemers oefenen met verschillende instrumenten van de beleidsanalyse. Er is aandacht voor de rationele benadering van beleidsanalyse, maar ook voor de narratieve benadering, waar beleid wordt opgevat als een discursieve praktijk waarin taal en verhalen van betrokken actoren in elkaar overlappende netwerken bepalend zijn voor de beleidsvorming. Tijdens de bijeenkomsten uit dit tweede deel verkennen deelnemers aan de hand van concrete casussen het nut van de verschillende instrumenten van de beleidsanalyse.

Deel 3: 'Powering': het laten landen van het advies

Beleid streeft niet enkel objectiviteit na, maar wordt evengoed gekenmerkt door politieke sturing, 'policy windows', maatschappelijke onderstromen en discoursveranderingen. In dit deel van het leeratelier is er veel aandacht voor de spanning tussen wetenschap en politiek en onderzoeken deelnemers hoe je een beleidsadvies nu het beste kunt presenteren aan een (politieke) opdrachtgever.

4. Programma

Het programma van het leeratelier bestaat uit 23 dagdelen, verdeeld over 12 bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomsten wordt regelmatig aandacht besteed aan de eindopdrachten, wordt er gewerkt met concrete cases en krijgen de deelnemers de mogelijkheid hun eigen werkervaringen en leervragen in te brengen.

BIJEENKOMST 1

DINSDAG 13 DECEMBER 2011

- Ochtend: kennismaking De decanen vertellen deelnemers over de doelstellingen van het leeratelier en verkennen de verwachtingen. Daarnaast geven zij een introductie in het onderzoeksdomein. Waar ligt de grens tussen gebruik en misbruik van beleidsanalyse? Waar liggen voor onderzoekers de valkuilen? Deelnemers brengen eigen ervaringen in.
- Middag: de professionaliteit van de wetenschappelijk adviseur Het adviseren aan ambtenaren of politici op basis van wetenschappelijke kennis is een vak apart. Niet alle conclusies zijn even welkom, ook al zijn onomstotelijk 'waar'. Mark van Twist, hoogleraar bestuurskunde, verkent tijdens een inleidend college het vocabulaire en de professionaliteit van de wetenschappelijk adviseur.

DEEL 1: Een korte geschiedenis van de maakbaarheid

In dit eerste deel onderzoeken deelnemers de veranderingen in de politiek, samenleving en bestuur die het belang en de betekenis van de beleidsanalyse hebben veranderd. De insteek is informatief: via 'grote verhalen' schetsen docenten het decor waarbinnen beleidsmakers en beleidsanalisten opereren.

BIJEENKOMST 2: VAN SCHEMA NAAR ARENA, GRENZEN AAN DE MAAKBAARHEID

DINSDAG 17 JANUARI 2012

- Ochtend: Van Schema naar Arena Als we op de maan kunnen lopen, kunnen we toch ook problemen in getto's oplossen? De beleidswetenschap ontwikkelde zich als hulpwetenschap van de moderne staat. Het normatieve verlangen om op basis van neutrale kennis de wereld te ordenen stuitte op de weerbarstige praktijk. Niet alle problemen blijken te 'temmen' omdat in sommige gevallen zowel wetenschappelijke als ethische dissensus bestaat. Mirko Noordegraaf laat zien hoe het onderzoeksterrein van beleidsanalisten veranderde van *schema's* naar het in beeld brengen van de *arena's*.
- Middag: Beleidsanalyse als begrenzing Het onderzoeksterrein van een beleidsanalist praat terug, dat maakt het veranderen van de sociale werkelijkheid ingewikkeld. Zelfs gevaarlijk. De Staat is een machtig instituut dat middels onschuldig ogende vragenlijsten de samenleving 'leesbaar' tracht te maken. Middels kleine verhalen met grote betekenissen onthult Paul Frissen het onbegrensde karakter van de Politiek. Daarna onderzoekt hij met deelnemers hoe de beleidsanalyse de politiek kan begrenzen.

BIJEENKOMST 3: DE UITDAGINGEN VOOR DE BELEIDSANALYSE IN DE RISICOSAMENLEVING

DONDERDAG 2 FEBRUARI 2012

- Ochtend Mens, techniek en moraal Mens en techniek raken met elkaar vervlochten. Ooit was de werking van techniek te begrijpen als een verlengstuk van de mens, zoals de hamer, maar tegenwoordig bezitten geautomatiseerde systemen een geheel nieuwe logica. Deze vervlochten relatie vereist een ander perspectief op beleid en bestuur, omdat met de vaak geruisloze toepassing van techniek allerlei nieuwe, normatieve vragen ontstaan. Docent: Corien Prins.

- Middag: Het gezag van kennis Wetenschappelijke kennis ligt ten grondslag aan veel overheidsoptreden. Tegelijkertijd is dat niet altijd overtuigend; soms blijkt (wetenschappelijke) kennis te leiden tot wantrouwen van het overheidsgezag. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij de inentingcampagne van het Ministerie van VWS tegen baarmoederhalskanker, waar complottheorieën op internet de inentingcampagne deden mislukken. Deelnemers onderzoeken met Liesbeth van Zoonen aan de hand van deze mislukte beleidsinterventie hoe de 'risicosamenleving' het gezag van wetenschappelijke kennis ondermijnt.

BIJEENKOMST 4: NIEUWE MAAKBAARHEID?

DINSDAG 14 FEBRUARI 2012

- Ochtend: nieuwe maakbaarheid Hoe alles anders werd, maar ook hetzelfde bleef. De verhoudingen tussen samenleving en staat zijn grondig veranderd, wat niet betekent dat politici de samenleving niet meer wensen te 'maken'. Daarnaast is de samenleving voor het oog pluriformer geworden, maar in termen van gedrag is niet altijd sprake van verregaande pluriformisering. Integendeel. Den Haag blijft het epicentrum van de politiek. Wat betekent deze (on)veranderde relatie tussen Staat en samenleving voor de beleidsanalist? Docent: Jan Willem Duyvendak.
- Middag: opdracht Aan het begin van de middag ontvangen deelnemers een onderzoeksoopdracht waaraan zij gedurende deel 2 en deel 3 van het leeratelier zullen werken. De decanen introduceren de opdracht en bespreken het maken van een goede onderzoeksopzet.

DEEL 2: 'Puzzling': instrumenten van de beleidsanalyse

In het tweede gedeelte maken deelnemers kennis met verschillende instrumenten van de beleidsanalyse. Elk van deze instrumenten verschaft de onderzoeker een ander perspectief op beleid. Met behulp van opdrachten en interactieve bijeenkomsten onderzoeken deelnemers voor welk type onderzoeksvragen de verschillende instrumenten het meest nuttig blijken te zijn.

BIJEENKOMST 5: ONVERWACHT EN ONGEZEGD

WOENSDAG 7 MAART 2012

- Ochtend: onbedoelde effecten van beleid Waarom leidden de prestatienormen van de NS tot meer vertragingen? Een maatschappij kan anders reageren op regels dan de overheid wenselijk acht, of had voorzien. Deze ochtend worden bedoelde én onbedoelde effecten van het maken van beleid behandeld. Daarbij wordt onderzocht op welke wijze de beleidsonderzoeker onbedoelde effecten kan herkennen en duiden. Docent: Michel van Eeten.
- Middag: Narrativiteit van beleid Niet alleen wat beleidsmakers vertellen is van betekenis voor beleid, maar ook datgene wat daaraan ongezegd ten grondslag ligt. De wereld van het beleid wordt niet alleen bepaald door objectiviteit of door de wetenschappelijke onderbouwing van beleid, maar ook door symboliek, narrativiteit, maatschappelijke onderstromen, discoursveranderingen en machtsverhoudingen. Taal is niet neutraal, maar sterk bepalend voor de manier waarop beleid zich ontwikkelt. De deelnemers oefenen onder begeleiding van de docent met narratieve technieken. Docent: Dvora Yanow

BIJEENKOMST 6: DE FACTOR 'TIJD'

DINSDAG 20 MAART 2012

- Ochtend: de geschiedenis van instituties Het Nederlandse beleidslandschap wordt gedomineerd door instituties met elk een eigen staatsrechtelijke positie. Bestaande institutionele arrangementen bepalen in sterke mate de initiatie en de loop van beleids- en uitvoeringsprocessen. Deelnemers verkennen de relevantie van de institutionele beleidsanalyse en passen, onder begeleiding van Anton Hemerijck, inzichten toe op een casus.
- Middag: toekomstverkenningen Een beleidsanalyse richt zich in veel gevallen op toekomstige gevolgen van bestaand beleid of kwesties die zich in de toekomst zullen manifesteren. Hoe moeten onderzoekers met een dergelijk ongrijpbaar concept als 'toekomst' omgaan? Hoe kunnen onderzoekers toekomstverkenningen verwerken in het ontwerp én in het onderzoek?
Docent: Marjolein van Asselt

BIJEENKOMST 7: ARENA VERSUS SCHEMA

DINSDAG 3 APRIL 2012

- Ochtend: Evidence based onderzoek Deelnemers onderzoeken de waarde van 'evidence based' onderzoek, een onderzoeksmethode die beleidsonderzoekers in staat stelt te onderzoeken of beleidsinterventies daadwerkelijk effect zullen sorteren in de samenleving. Onder begeleiding van Frans Leeuw oefenen deelnemers met evidence based technieken.
- Middag: Ontwerp van beleidsanalyse Vaak moet de beleidsanalyse een uitkomst bieden voor verschillende actoren met uiteenlopende, soms conflicterende waarden. Dit betekent dat in de beleidsanalyse aandacht moet zijn voor de verschillende (soms conflicterende) percepties van actoren. Erik-Hans Klijn verkent met de deelnemers hoe een beleidsanalyse (conflicterende) waarden kan verbinden en hoe een evaluatie in een multi-actorproces er uitziet. En hij laat zien hoe een netwerkanalyse een onmisbaar analytisch hulpmiddel vormt voor een beleidsanalist in een multi-actor omgeving.

BIJEENKOMST 8: MAKEN VAN DE ONDERZOEKSOPZET

DINSDAG 24 APRIL 2012

- Ochtend: gesprek met decanen Deze ochtend spreken de deelnemers met decanen over de voortgang van hun onderzoek
- Middag: presentatie onderzoek Groepjes geven een presentatie over hun onderzoek.

DEEL 3: 'Powering': Het laten landen van het advies

Tussen het tweede en derde deel werken de deelnemers aan een concept van de eindopdracht. Gedurende deze periode kunnen de deelnemers -op verzoek- gebruik maken van de faciliteiten bij de NSOB om gezamenlijk aan hun opdracht te werken. In het derde deel bespreken deelnemers met de docenten hoe je het concept zo effectief mogelijk laat landen in de wereld van beleid en bestuur.

BIJEENKOMST 9: HET (MEDE-)DELEN VAN CONCLUSIES & CARROUSEL
 DINSDAG 8 MEI 2012

- *Ochtend: Carrousel* Deelnemers presenteren de voortgang van de groepsopdracht aan de groep. Welke instrumenten uit het leeratelier beleidsanalyse gebruiken deelnemers voor hun groepsopdracht? Waarom? Deelnemers ontvangen feedback van de decanen en deelnemers.
- *Het overtuigen van de ambtelijke en politieke top* Wat gebeurt er wanneer een beleidsanalyse door de brievenbus van het departement wordt gestopt? Wat verwachten politici en topambtenaren eigenlijk? Over deze vragen spreken deelnemers met een voormalig Secretaris-Generaal en een voormalig minister.

BIJEENKOMST 10: INTEGRITEIT
 DINSDAG 22 MEI 2012

- *Ochtend: Beleidsanalyse en de politiek* Een wetenschappelijke analyse is vaak onvoldoende om beleidsverandering tot stand te brengen. De onderzoeker moet vaak ook een goed pleitbezorger zijn om bestuurlijk en politiek draagvlak te creëren. Articulatie en mobilisatie van politieke steun in de selectie van beleidsalternatieven speelt daarbij een belangrijke rol. Hoe kunnen beleidsonderzoekers dit combineren met hun wetenschappelijke insteek en integriteit? Docent: Wim Derksen
- *Middag: hardleerse overheid* Waarom leren overheden zo slecht van onderzoek(scommissies)? Volgens de docent omdat de advisering vaak resulteert in eenzelfde boodschap: de overheid was hardleers, er bleek onvoldoende samenhang tussen samenwerkende diensten en er was sprake van een informatietekort. Maar ligt dit altijd aan de overheid zelf? Misschien ligt het ook aan het onderzoek? De docent laat aan de hand van een paar concrete casussen zien hoe de presentatie van wetenschappelijk onderzoek het leren van een overheid beperkt.

BIJEENKOMST 11: PERSCONFERENTIE
 DINSDAG 12 JUNI 2012

- *Ochtend:* Deelnemers werken aan hun eindopdracht
- *Middag: Persconferentie* Een advies moet niet alleen gedegen zijn, maar moet ook goed klinken. Hoogstens drie zinnen halen het journaal en één krachtige quote kan een onderzoek voorgoed in de onderste la doen verdwijnen. Samen Peter van de Maat, een ervaren journalist, onderzoeken deelnemers de kracht en betekenis van de soundbite, lichaamstaal en de krachtige zin. Daarna houden deelnemers een fictieve persconferentie waarin zij hun onderzoek presenteren.

BIJEENKOMST 12: SLOTDAG
 DINSDAG 26 JUNI 2012

- Deelnemers presenteren hun eindopdracht aan de opdrachtgever.

5. *Deze docenten werk(t)en mee aan het leeratelier*

Dr. M.A. (Martijn) van der Steen, *decaan van het leeratelier, co-decaan en adjunct-directeur van de NSOB*

Dr. W. (Wendy) Asbeek, *decaan van het leeratelier & directeur van de WRR*

Prof. dr. M.J.W. (Mark) van Twist, decaan en bestuurder NSOB en hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Prof. dr. P.H.A. (Paul) Frissen, bestuursvoorzitter van de NSOB, raadslid RMO en hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg

Prof. dr. M. (Mirko) Noordegraaf, hoogleraar Publiek Management aan de Universiteit van Utrecht

Prof. dr. E.A. (Liesbet) van Zoonen, Professor in Communication and Media Studies aan de Loughborough University (UK)

Prof. mr. dr. J.E.J. (Corien) Prins, hoogleraar Recht en Informatisering aan de Universiteit van Tilburg & raadslid van de WRR.

Prof. dr. A. C. (Anton) Hemerijck, decaan van defaculteit sociale wetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Prof. dr. W.G.J. (Jan Willem) Duyvendak, hoogleraar Algemene sociologie aan de Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. M.J.G. (Michel) van Eeten, hoogleraar Bestuurskunde aan de Technische Universiteit Delft

Prof. dr. F.L. (Frans) Leeuw, hoogleraar Recht, openbaar Bestuur, Sociaal wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit Maastricht en directeur Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC)

Prof.dr. E.H. (Erik-Hans) Klijn, hoogleraar Bestuurskunde, beleid en management van governance netwerken aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Prof.dr. D. (Dvora) Yanow, hoogleraar Meaning & Method aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Prof.dr. P.(Pieter) Winsemius, raadslid van de WRR en bijzonder hoogleraar Management van duurzame ontwikkeling aan de Universiteit van Tilburg

Prof. dr. W. (Wim) Derksen, voormalig directeur Ruimtelijk Plan Bureau en hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Dhr. P. (Peter) van der Maat, voormalig hoofdredacteur van Netwerk

6. Doelgroep, kosten en organisatie

De doelgroep voor het Leeratelier Beleidsanalyse bestaat uit beleidsonderzoekers met enkele jaren ervaring, werkzaam in de Rijksdienst of bij kennisinstellingen zoals adviesraden, planbureaus, wetenschappelijke bureaus, onderzoeksinstituten of universiteiten. Van de deelnemers wordt een open en actieve leerhouding verwacht. Ook zal hen worden gevraagd om tijdens de bijeenkomsten de behandelde stof te verbinden met hun eigen werkpraktijk. Het atelier staat nadrukkelijk open voor wetenschappers van verschillende disciplines, alsmede voor bestuurskundigen die hun kennis over de beleidsanalyse willen aanscherpen. Het maximum aantal deelnemers van het atelier is 20. De kosten voor deelname aan het Leeratelier Beleidsanalyse bedragen € 5.400,- per deelnemer.

De inschrijvingstermijn voor het leeratelier sluit op 15 november 2011. De start van het leeratelier is voorzien op 13 december 2011. De totale omvang van het atelier bedraagt 23 dagdelen, verdeeld over 12 bijeenkomsten. De bijeenkomsten vinden plaats bij de NSOB aan het Lange Voorhout 17 in Den Haag.

De deelnemers hebben tot uiterlijk één week voor elke bijeenkomst de mogelijkheid om maximaal twee vragen aan de docenten te stellen die gaan over de te behandelen thematiek. De docenten zullen tijdens hun bijdrage aandacht besteden aan de vragen. Deze vragen zijn niet bedoeld als advies over de eindopdrachten: de deelnemers leggen zelf het verband tussen de inhoud van de bijeenkomsten en hun eindopdracht.

7. Over de NSOB en de WRR

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) verzorgt sinds 1989 postacademische opleidingen. Vanaf haar aanvang streeft de NSOB ernaar om met geavanceerde en uitdagende opleidingen voor het topsegment van het management in openbaar bestuur en publieke sector bij te dragen aan een hoogwaardig openbaar bestuur. De opleidingen van de NSOB onderscheiden zich door geavanceerde didactische concepten, een excellent docentenkorps van topwetenschappers, vooraanstaande professionals uit de praktijk en intensieve en kleinschalige onderwijsvormen. De opleidingen bieden een mix van cognitieve verdieping, theoretische en professionele reflectie, oefening in professionele en persoonlijke competenties, toepassing van kennis en inzichten in complexe advies- en onderzoeksopdrachten. De opleidingen zoeken de grenzen van weten en kunnen op en dagen de deelnemers uit hetzelfde te doen.

De NSOB is tevens een denktank. In die functie draagt de NSOB bij aan de kennisontwikkeling over openbaar bestuur en publieke sector. De NSOB werkt aan vragen aangereikt door opdrachtgevers uit openbaar bestuur en publieke sector, maar ook aan vragen die voortkomen uit autonome wetenschappelijke en professionele reflectie.

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is een onafhankelijk adviesorgaan voor de regering, dat binnen de Nederlandse kennis- en adviesstructuur een geheel eigen plaats inneemt. De advisering van de WRR kenmerkt zich door onafhankelijk, wetenschappelijk, multidisciplinair onderzoek. De Raad is betrokken bij beleid en samenleving, multisectoraal, en toekomstgericht. Daarbij komt dat de Raad een werkende raad is. Dat wil zeggen dat de raadsleden zelf onderzoek doen en rapporten schrijven. Het doel van de WRR is de regering te adviseren over toekomstige ontwikkelingen die van groot maatschappelijk belang zijn. Bij die adviezen staat de wetenschappelijke benadering voorop. De regering kan deze adviezen gebruiken om bestaand beleid tegen het licht te houden, bij de ontwikkeling van nieuw beleid of voor onderbouwing van de besluitvorming. De Raad wil verder het wetenschappelijke debat over inhoud en methodes stimuleren. Vanzelfsprekendheden worden ter discussie gesteld en mogelijke beleidsalternatieven geanalyseerd op hun toekomstige maatschappelijke uitwerking.